

שאל אביך וירגודך

שאלות ותשובות על הפרשה

זמני השבת (ת"א):

כניסת השבת: 16:16

יציאת השבת: 17:17

כ' כסלו תשע"ה

גיליון מס' 195

שאלות ותשובות על הפרשה

מאת ר' עזרא מרום

עונג שבת

לא להיות צבוע

"ולא יכלו דבְרוּ לשלום" (לז, ד).

צריך כל אדם שיהיו פיו ולבו שוים, שלא יראה לרעהו פנים שמחות וכאילו אוהבו הוא, ובקרבו ישים ארבו ועדיין שונא הוא לו כתמול שלשום ורק מראה פנים של אוהב על מנת שיוכל לבקש טובות ממנו או כי לא רוצה שירע לו לכשיוודע שבצעם שונאו הוא.

מדה זו - להיות אחד בפה ואחד בלב -

איננה טובה כלל, כי מעידה היא על חוסר אמונה ובטחון בבורא עולם (מלבד הפגם בבין אדם לחבירו) כי אם היה מאמין ומרגיש שיוודע השם יתברך על זאת, אם כן לצביעות מה זו עושה. וכן אם היה בוטח כי הכל מאיתו יתברך למה ידאג למצבו ויעשה השתדלות רעה זו.

ועל הפסוק "יעקב איש תם", פירש רש"י דהיינו מי שכמו פיו כן לבו - זהו הנקרא תם, ע"כ. נמצא שגם בתמימותו פוגם מי שהוא אחד בפה ואחד בלב. ואם ישנה אי הבנה מסוימת בינו לבין חברו יישר ההדורים, ויסביר הדברים בטוב טעם ודעת, מבלי להסתיר דבר.

ובזה אמנם הצטיינו אחי יוסף, שכיוון ששנאו אותו, לא הראו לו פנים אוהבות ואף לא יכלו דברו לשלום ואף שזוהי גנות, מתוך גנותם למדנו שכחם שלא דברו אחד בפה ואחד בלב (כמובא ברש"י).

נועם התורה

1. "וישראל אהב את יוסף ... כי בן-זקונים הוא לו". ציין 3 פירושים לתואר זה.
 - א. נולד לעת זיקנה.
 - ב. בן חכם.
 - ג. זקונים = זיו איקונין, שהיה דיוקנו דומה לאביו.
2. "ועשה לו כתונת פסים". במילה פסים רמוזות צרותיו של יוסף. כיצד?

פסים ראשי תיבות: פוטיפר, סוחרים, ישמעאלים, מדינים.
3. "וימצאהו איש והנה תועה בשדה". מיהו האיש? (רש"י)

המלאך גבריאל
4. מה שמות בני יהודה שנולדו לו מהכנענית?

ער, אונן ושלה.
5. 2 נשים בתורה התכסו בצעיף ולשתיהן נולדו תאומים. מי הן?

רבקה ותמר.
6. מי אמר למי "לאלוקים פתרונים"?

יוסף אמר לשרי המשקים והאופים (מ, 8).
7. יעקב עשה כתונת פסים לבנו האהוב. על מי מסופר בתנ"ך שעשתה מעיל לבנה?

חנה עשתה מעיל לשמואל.
8. ציין 2 מקרים בתנ"ך שבהם חוט השני שימש כסימן.
 - א. בפרשתנו, קשרו על ידו של זרח.
 - ב. המרגלים סימנו את ביתה של רחב ע"י חוט השני (יהושע פרק ב).
9. "ויבא יוסף את דיבתם רעה". על מי עוד בתורה נאמר שהוציאו דיבה רעה?

המרגלים הוציאו דיבה רעה על הארץ.
10. לפי הגמרא ראש השנה י"ז, מתי השתחרר יוסף מבית הסוהר?

בראש השנה.
11. ב-2 מקרים נזכר בפרשתנו הביטוי: "הכר נא". מי אמר למי?
 - א. הבנים ליעקב: "הכר נא
12. מי כונה בפרשתנו: א. איש מצרי?
 - ב. איש עברי?

א. פוטיפר. ב. יוסף.
13. "ויהיו ימים במשמר". כמה זמן היו שרי פרעה בבית הסוהר? (רש"י)

12 חודשים.
14. מי היתה תמר לפי רש"י?

תמר היתה בתו של שם.
15. כמה שנים היה יוסף בבית הסוהר ולמה?

שנתיים, בגלל ששם מבטחו בשרי האופים והמשקים ואמר להם 2 מילים "זכרתני והזכרתני". על כל מילה נענש בשנת מאסר.
16. מצא בפרשתנו מילה נרדפת לשירה.

שירה = אורחה.
17. "וישב יעקב", על מי נאמר בתנ"ך: "לא ישב"?

על הצדיק נאמר בתהילים א': "במושב לצים לא ישב".
18. באיזה מקום מצא יוסף את אחיו?

דותן.
19. "ואביו שמר את הדבר", מה המשמעות? (רש"י)

שמר = המתין, ציפה.
20. "לך נא ראה את שלום אחיך" (ל"ז, 14). מה המסר המוסרי שנרמז בכך?

לפי הרבי מפשריחא: יש להשתדל לראות שלמותם של האחים - את מעלותיהם ולא את חסרונותיהם.
21. על מי נאמר בהפטרה: "כגובה הארזים גבהו וחסון הוא כאלונים"?

האמורי.
22. מה הקשר בין ההפטרה לפרשה?

בהפטרה מוזכרת מכירת יוסף: "על מוכרם בכסף צדיק".
23. מצא כינוי אחר לאריה בהפטרה.

כפיר.
24. מה סיבת הפחד מהאריה, לפי ההפטרה?

השאגה: "אריה ישאג מי לא יראה?"

מנגינה מוכרת – סיפורו של הרב לאו

הרב ישראל מאיר לאו שליט"א הגיע לארץ בהיותו כבן שמונה בסוף מלחמת העולם בשנת 1945. מאחר ובשנות המלחמה לא למד בבית-ספר שובץ בכתה אלף, אך כעבור כחודשיים הועבר לכתה גימל. ושם עסקו בחזרות לקראת מסיבת חנוכה. כל הסיפורים והשירים היו חדשים לו אבל הייתה מנגינה אחת שנשמעה לו מוכרת. שנה לפני כן בסוף שנת 1944 הוא היה במחנות. חודש דצמבר היה מאוד מאוד קר ולאנשים במחנות לא היו בגדים חמים, בקושי פיז'מות בלויות ללא לבנים וללא סודרים ומעילים, וקבקי-עץ בלי גרביים. גם מחסה מפני הקור לא היה והמזון כידוע היה מאוד דל. באחד הימים חילקו להם קוביות מרגרינה. המרגרינה הייתה מאוד קשה ונתנו לכל אחד קוביה קטנה. בסוף נותרה שארית והחייל הגרמני שחילק את המרגרינה זרק את השארית כך שהיא התנפצה לפירורים קטנים. האנשים החלו להתכופף לרצפה לאסוף את הפירורים. בין האנשים היה יהודי מבוגר, שקט, שתמיד קיבל את המצב ברוח טובה ולא דרש מאומה. באותו יום גם הוא התכופף לאסוף פירורי מרגרינה וכשסיים לאסוף היה לו מאוד קשה לקום עקב חולשתו. האנשים נתנו לו יד כדי לעזור לו לקום ואז הוא קרא: **יהודים, היום חנוכה!** הוא תלש מן הפיז'מה שלו כפתורים והדביק עליהם את פירורי המרגרינה. לאחר מכן פרס חוטים משרוולי הפיז'מה וגלגל אותם לתוך המרגרינה כדי שיקבלו צורה של פתילים. האנשים הסתכלו סביבם וראו שבמרחק מה יש עששית דולקת. אחד האנשים לקח חתיכת נייר שקרע משק מלט שהיה שם ובעזרת הנייר העביר אש מן העששית. היהודי הדליק את הפתילים וברך את הברכות ופתח בשיר מעוז-צור וכל האנשים הצטרפו אליו לשירה. החיילים הגרמנים באו וצלפו בהם אך האנשים המשיכו לשיר את השיר ביתר שאת והשיר נתן להם המון תקווה. למחרת בבוקר לא קם אותו היהודי - כנראה מילא את שליחותו.

זו המנגינה אותה זיהה הרב לאו כילד עולה חדש בכתה גימל.

יוסף ואחיו בבית אבא

- "וַיִּשְׁנֵאוּ, אֹתוֹ; וְלֹא יָכְלוּ, דַּבְּרוֹ לְשִׁלְמִי" (משהי המידה הטובה שלומדים מהאחים)? (רש"י ל"ז, ד)
- "וַיִּזְכְּרוּ יוֹסֵף וְזָכוּם, וַיִּגְדּוּ לְאֶזְוִיו" מהו החלום הראשון של יוסף? (ל"ז, ו-ז)
1. מהי המידה הטובה שלומדים מהאחים? (רש"י ל"ז, ד)
2. מהו החלום הראשון של יוסף? (ל"ז, ו-ז)
3. כיצד מפרשים האחים חלום זה? "וַיִּזְכְּרוּ עוֹד זָכוּם אֶזְוִיר" (ל"ז, ו-ז)
4. מהו החלום השני של יוסף?
5. כיצד מפרש אותו אביו?
6. מה פירוש "ואביו שמר את הדבר"?

יוסף ואחיו בשדה

- "וַיִּלְכְּבוּ, אֶזְוִיו, לְרַעוּת אֶת-צֶאֱן אֲבִיהֶם.." (ל"ז, י)
1. להיכן הולכים האחים לרעות את צאן אביהם? (ל"ז, י"ב)
2. מה מבקש יעקב מיוסף?
3. מי עוזר ליוסף למצוא את אחיו? (ל"ז, ט"ו רש"י)
- כאשר יוסף מתקרב לאחיו:**
4. מה מעוניינים האחים לעשות לו?
5. מי מפר את עצתם? (ל"ז, כ"א-כ"ב)
6. מה עושים האחים כדי להסתיר את מעשיהם? (ל"ז, ל"א-ל"ב).

"וַיִּכְרְהוּ וַיֹּאמְרוּ כְּתָנֶת בְּנֵי.."

7. כיצד מגיב יעקב כשהוא רואה את כותנת הפסים? (ל"ז, ל"ג)

יהודה

- "וַיְהִי בַעַת הַהוּא, וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֶזְוִיו" מדוע מורחק יהודה מאחיו? (ל"ח, א' רש"י)
1. את מי נושא יהודה לאישה?
2. כיצד מפרש רש"י את המלה "כנעני"? (מדוע לא כפשוטו? (ל"ח, ב'))
3. כיצד נקראו התאומים הראשונים שנולדו לתמר ומדוע? (ל"ח, כ"ז-ל')

יוסף בבית המצרי

1. למי נמכר יוסף כשהורד מצרימה? (ל"ט, א')
- "וַיֵּרָא אֶדְוִיו, כִּי ה' אֵתוֹ" כיצד הבחינו הסובבים ליוסף שה' עמו? (ל"ט, ג' רש"י)

יוסף בבית האסורים

- בעקבות העלילה שהעלילה אשת פוטיפר על יוסף, מושלך יוסף לכלא:
1. את מי פוגש שם יוסף? (מ', א')
2. מדוע הם קמים זועפים בוקר אחד?
3. כיצד עוזר להם יוסף?
4. תאר את חלומות שר המשקים ושר האופים. מה פתרון החלומות?

שאלות בהלכה על חנוכה ע"פ קצושי"ע "מקור חיים"

מאת יהודה אייזנברג ויצחק לוי

1. מהי קריאת התורה של חנוכה, ומהי ההפטרה? (ראה בסידור)
2. מדוע קבעו את ימי חנוכה לימי שמחה והלל? (ק"ג; א)
3. מה אסור לעשות בחנוכה? (ק"ג; ב)
4. כמה זמן צריך לדלוק נר חנוכה, ואיך צריך להתנהג בזמן זה? (ק"ג; ד, ה)
5. מדוע נרות חנוכה "זקוקים" לשמש? (ק"ג; ו)
6. מה עושים בגלל "פרסומי ניסא"? (ק"ג; ז)
7. איפה יש להדליק נרות חנוכה, ומדוע? (ק"ג; ז, ח)
8. מהו זמן הדלקת נר חנוכה? (ק"ג; י, י"ב)
9. אילו ברכות מברכים על נר חנוכה? (ק"ג; יא)
10. למה כדאי לדעת "הנרות הללו" בעל-פה? (ק"ג; י"א)
11. הדלקת נר חנוכה והבדלה - מה קודם, ומדוע? (ק"ג; טו)
12. היכן מדליקים נרות בבית הכנסת? (ק"ג; י"ז)
13. מי מדליק בלא ברכה? (ק"ג; ט"ז, י"ח, י"ט, כב)
14. איך ינהג אורח בהדלקת נר חנוכה? (ק"ג; כה, כו)
15. מה הן התפילות שמוסיפים בחנוכה? (ק"ג; כז, כ"ט, ל)
16. מה מוסיפים בברכת המזון בחנוכה, ומה הדין אם שכח? (ק"ג; כ"ח)
17. מדוע נענשו בית חשמונאי, ומלכותם בטלה? (רמב"ן בראשית מט, י')

